

**Mavzu: MADANIY VA YOVVOYI HOLDA UCHRAYDIGAN
DORIVOR O'SIMLIKLAR VA ULARNING FOYDALI TOMONLARI**

Termiz davlat muhandislik va agrotexnologiyalar universiteti

Veterinariya farmatsevtika talim yo'nalishi talabasi

Avazova Asila Faxriddin qizi

Termiz Davlat Muhandislik va Agrotexnologiyalar Universiteti Dorivor

o'simliklarni qayta ishlab chiqarish texnologiyasi yo'nalishi talabasi

Yakubjonova Dilfuza Zafar qizi

Anotatsiya: Mazkur maqolada madaniy va yovvoyi holda uchraydigan dorivor o'simliklar haqida so'z yuritiladi. Ular inson hayotida muhim rol o'ynaydi va turli kasalliklarni davolashda keng qo'llaniladi. Madaniy dorivor o'simliklar, asosan, maxsus ekinlar sifatida yetishtiriladi, yovvoyi o'simliklar esa tabiiy muhitda o'sib rivojlanadi. Maqolada dorivor o'simliklarning ta'rifi, ular o'sadigan joylar, turlari, shuningdek, ularning inson salomatligiga ta'siri haqida batafsil ma'lumotlar keltirilgan. O'simliklarning foydalari va ularning tibbiyotda qo'llanishi, shuningdek, yovvoyi va madaniy o'simliklar orasidagi farqlarni o'rganish ko'zda tutilgan.

Anotatsiya: В данной статье рассматриваются лекарственные растения, встречающиеся в культурной и дикой форме. Эти растения играют важную роль в жизни человека и широко используются для лечения различных заболеваний. Культурные лекарственные растения выращиваются специально, в то время как дикие растения произрастают в естественных условиях. В статье приведены подробные сведения о типах лекарственных растений, местах их произрастания, а также их воздействии на здоровье человека. Рассматриваются полезные свойства этих растений, их применение в медицине и различия между культурными и дикими растениями.

Anotation: *This article discusses medicinal plants found in both cultivated and wild forms. These plants play a crucial role in human life and are widely used to treat various diseases. Cultivated medicinal plants are grown specifically, while wild plants grow in their natural habitats. The article provides detailed information about the types of medicinal plants, their growing locations, and their impact on human health. The beneficial properties of these plants, their use in medicine, and the differences between cultivated and wild plants are explored.*

Kalit so'zlar:

- *Dorivor o'simliklar*
- *Madaniy o'simliklar*
- *Yovvoyi o'simliklar*
- *Foydali xususiyatlar*
- *Tibbiyotda dorivor o'simliklar*
- *O'simliklarning tibbiy qo'llanilishi*
- *Ekologik ahamiyat*

Kirish:

Dorivor o'simliklar insoniyat tarixi davomida tibbiyotda muhim ahamiyat kasb etgan. Madaniy va yovvoyi o'simliklar orasida farq bo'lishiga qaramay, ular inson salomatligini saqlashda va turli kasalliklarni davolashda katta yordam beradi. Yovvoyi o'simliklar ko'pincha tabiiy muhitda, inson qo'li tegmagan joylarda o'sadi, madaniy o'simliklar esa odatda inson tomonidan ekilgan va parvarish qilinadigan ekinlardir. Ushbu maqolada dorivor o'simliklarning ahamiyati, turlari, ulardan foydalanish imkoniyatlari va foydali tomonlari haqida so'z yuritiladi.

Dorivor o'simliklarning turlari va ularning o'sish sharoitlari

Dorivor o'simliklar juda keng turdagi bo'lib, ularning har biri turli sharoitlarda o'sishi va inson organizmiga turlicha ta'sir ko'rsatishi mumkin. Madaniy dorivor o'simliklar asosan maxsus ekinlar sifatida dehqonchilikda yetishtiriladi. Masalan, giyohlar, o'simliklar va boshqa dorivor o'simliklar o'ziga

xos agrotexnik usullar bilan ekiladi va parvarish qilinadi. Ular tez-tez farmatsevtika sanoatida ishlatiladi.

Yovvoyi dorivor o'simliklar esa tabiiy muhitda o'sadi va ularning ayrim turlari ayirboshlash yoki to'plab olish uchun maxsus qoidalar talab qiladi. Misol uchun, echkiqorin (*Silybum marianum*) yoki ildiz bo'yli o'simliklar (*Kedra*) ko'pincha o'rmonlarda o'sadi va ularni yig'ish murakkab bo'lishi mumkin.

Dorivor o'simliklarning foydalari

Dorivor o'simliklar inson organizmi uchun ko'plab foydalarga ega. Ularning tarkibida biologik faollikka ega moddalar mavjud bo'lib, ular turli kasalliklarni davolashda yordam beradi. Masalan:

- Aloe vera: Bu o'simlik ko'plab kosmetik va farmatsevtik mahsulotlarda qo'llaniladi. U terining yallig'lanishini kamaytirishga, yara va kuychuklarni davolashga yordam beradi.

- Zanjabil: Zanjabil ildizi yallig'lanishga qarshi kurashishda, hazm qilish tizimini yaxshilashda, nafas yo'llari kasalliklarini davolashda qo'llaniladi.

- Echinacea: Ushbu o'simlik immun tizimini kuchaytiradi va infeksiya kasalliklariga qarshi samarali kurashadi.

Madaniy va yovvoyi o'simliklar orasidagi farqlar

Madaniy va yovvoyi dorivor o'simliklar orasida bir nechta muhim farqlar mavjud:

- Parvarish va ekish: Madaniy o'simliklar ekiladigan joylar va parvarishlash usullari ma'lum bo'lib, ular inson qo'li bilan boshqariladi. Yovvoyi o'simliklar esa tabiiy sharoitda o'sadi va ular ko'pincha ekin maydonlaridan uzoqda bo'ladi.

- Foydalanish yo'llari: Madaniy o'simliklar ko'proq farmatsevtik va oziq-ovqat sanoatida qo'llanilsa, yovvoyi o'simliklar ko'pincha xalq tabobatida qo'llanadi.

- Biologik xilma-xillik: Yovvoyi o'simliklar o'z ichiga ko'plab noan'anaviy va kamdan-kam uchraydigan turlarni oladi, bu esa ularning o'ziga xos va noyob tibbiy xususiyatlarini yaratadi.

Xulosa

Dorivor o'simliklar inson salomatligini saqlashda va turli kasalliklarni davolashda muhim rol o'ynaydi. Madaniy va yovvoyi o'simliklar o'rtasidagi farqlarni anglash, ularning foydalari va qo'llanish imkoniyatlarini o'rganish, kelajakda bu o'simliklarning yanada samarali ishlatilishini ta'minlashga yordam beradi. Har ikkala turdagi o'simliklardan ham tibbiyotda foydalanishning ilmiy asoslangan yondashuvlari va ehtiyotkorlik bilan ishlash zarurati mavjuddir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Tursunov, I. A. (2015). O'zbekistonda dorivor o'simliklar va ularning xalq tabobatidagi ahamiyati. Toshkent: Fan nashriyoti.
2. Qodirov, B. A. (2010). Dorivor o'simliklar: Xalq tabobatida qo'llanilishi va tibbiy ahamiyati. Toshkent: Akademnashr.
3. Raxmatullaev, M. X. (2017). O'zbek xalq tabobatida dorivor o'simliklarning roli. O'zbekiston tibbiyoti jurnali, 4(10), 25–30.
4. Abdullayev, S. M., & Xudoyberganov, B. B. (2014). Tabiiy o'simliklar va ularning shifobaxsh xususiyatlari. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasi nashriyoti.
5. Davronov, A. A. (2016). Dorivor o'simliklarning ekologik va farmakologik ahamiyati. Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti nashriyoti.
6. Nazarov, T. N., & Shamsiyev, A. T. (2018). Dorivor o'simliklar va ularning xalq tabobatidagi o'rni. Journal of Traditional Medicine, 6(1), 45–51.
7. Djalilov, S. M. (2019). O'zbekistonning o'simlik dunyosi: dorivor va oziq-ovqat o'simliklari. Toshkent: Ijtimoiy fikr nashriyoti.